

EWA STAWIARSKA*

ROLA UCZELNI WYŻSZYCH W KSZTAŁCENIU ODPOWIEDZIALNYCH LOGISTYKÓW

Warunkiem rozwoju firm jest ich dobra współpraca z placówką edukacyjną. Z kolei rolą uczelni wyższej jest kształtowanie odpowiedzialnego podejścia biznesu do otoczenia. Celem artykułu jest prześledzenie kierunków i możliwości, jakie ma uczelnia, aby przyczynić się do tworzenia zrównoważonych metasyستمów logistycznych. Podstawowymi kierunkami są: edukowanie w temacie zrównoważonego rozwoju biznesu, prowadzenie i publikowanie badań dotyczących metod zrównoważonego zarządzania logistyką przedsiębiorstw, miast i regionów, współpraca przy tworzeniu nowych rozwiązań, definiowanie zintegrowanej koncepcji CSR i wprowadzanie standardów. Stan wiedzy na temat kształcenia studentów logistyki w duchu społecznej odpowiedzialności nie jest bogaty. Dotąd to duże, globalne przedsiębiorstwa inicjowały wykorzystanie koncepcji CSR w oparciu o szereg standardów i norm. Wdrażanie działań CSR w małych przedsiębiorstwach, rozwijanych przez absolwentów polskich uczelni, będzie wynikiem ich wykształcenia.

Celem badawczym artykułu była analiza programów kształcenia i efektów kształcenia zawartych w Krajowych Ramach Kwalifikacyjnych, według których ocenia się wiedzę, umiejętności i kompetencje studentów kształconych w polskich uczelniach na kierunku Logistyka (specjalistów w dziedzinie nauk o zarządzaniu, kończących I stopień edukacji). W wyniku tych badań pojawił się postulat o to, aby nauczając logistyków społecznej odpowiedzialności eksponować CSR w programach kształcenia i przygotować kolejne efekty kształcenia do egzekwowania wiedzy i umiejętności z tego obszaru.

Słowa kluczowe : CSR, logistyka, szkolnictwo wyższe

---

* Ewa Stawiarska, dr inż., Katedra Podstaw Zarządzania i Marketingu, Wydział Organizacji i Zarządzania, Politechnika Śląska, e-mail: Ewa.Stawiarska@polsl.pl.

Wprowadzenie

Termin „społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstwa” (ang. *Corporate Social Responsibility – CSR*) rozszerzył się na wszystkie instytucje i organizacje takie jak placówki edukacyjne, w tym uczelnie wyższe. Realizując CSR, organizacje dobrowolnie decydują się wspierać działania na rzecz lepszego społeczeństwa i czystszej środowiska. Według koncepcji zarządza się relacjami z różnorodnymi grupami interesariuszy mającymi wpływ na funkcjonowanie organizacji¹. CSR rozumiane jest też jako „ciągłe zobowiązanie do zachowywania się w sposób etyczny oraz wspierający rozwój ekonomiczny poprzez polepszanie jakości życia pracowników i ich rodzin, społeczności lokalnych i całych społeczeństw”². CSR opisuje także zakres odpowiedzialności powstający po obu stronach tych relacji. Coraz powszechniejsza jest koncepcja zrównoważonego rozwoju – pełnej, systemowej odpowiedzialności organizacji za podejmowane działania (wysiłki na rzecz rozwoju ekonomicznego idą w parze z działaniami proekologicznymi i prospołecznymi) na rzecz różnych interesariuszy. Można wyróżnić następujące grupy interesariuszy uczelni wyższej: maturzyści, studenci, absolwenci, kadra (naukowo dydaktyczna, administracyjna), pracodawcy, dostawcy, władze (centralne, lokalne), media, uczelnie (krajowe i zagraniczne), społeczność lokalna. Według J. Dietla, aktywność uczelni powinna wyrażać się w różnych inicjatywach wykraczających znacznie poza usługi edukacyjne i przejawiać głównie w aktywnym oddziaływaniu na różne grupy interesariuszy. Aby skutecznie wprowadzić do praktyki zarządzania działania społecznie czy ekologicznie odpowiedzialne, konieczne są procedury i wytyczne skłaniające pracowników uczelni do refleksji nad prowadzoną działalnością i uwzględniania wymagań interesariuszy. Identyfikacja procesów, zarządzanie nimi oraz ich wzajemnymi powiązaniem pozwolą na uporządkowanie tych związanych ze społeczną odpowiedzialnością. Wyznaczając osoby odpowiedzialne za zarządzanie społeczną odpowiedzialnością, budując i wdrażając strategię społecznej odpowiedzialności w uczelni wyższej, nie można zapomnieć o określeniu

¹ European Commission 2001, *Promoting a European Framework for Corporate Social Responsibility Green Paper*, http://ec.europa.eu/employment_social/publications/2001/ke3701590_en.pdf, s. 5.

² World Business Council for Sustainable Development, *Corporate Social Responsibility: Making Good Business Sense*, Genewa 2000, s. 7.

metod oceny jej efektów (włącznie z oceną i opinią interesariuszy)³. Nie ma jeszcze modeli referencyjnych procesów z opisem czynności realizowanych na rzecz społeczeństwa czy środowiska. Bowiem dopiero w roku 2008 powstało Obserwatorium Społecznej Odpowiedzialności Uniwersytetów (The Social Responsibility of Universities Observatory), a w 2009 roku powstał w Stanach Zjednoczonych Związek Uniwersyteckiej Odpowiedzialności Społecznej (University Social Responsibility Alliance), który zajmuje się promocją tej idei głównie poprzez organizację konferencji międzynarodowych. Należy spodziewać się standardów odpowiedzialnościowych dla uniwersytetów; pracuje nad nimi COGITA – Corporate Social and Environmental Responsibility.

Edukowanie studentów kierunków logistyki (I stopień) – specjalistów w dziedzinie nauk o zarządzaniu w temacie zrównoważonego rozwoju

Podstawową działalnością uczelni jest edukacja na oferowanych kierunkach studiów zgodnie z etyką zrównoważonego rozwoju. Jeśli edukacja kierunkowa studentów jest terminem łatwo definiowalnym i zgodnie realizowanym przez grono naukowców/nauczycieli akademickich, tak edukacja przyszłych logistyków w duchu etyki zrównoważonego rozwoju nie jest jasno nakreślona. Wprowadzając zagadnienia społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw do programów studiów (jako osobne przedmioty lub tematy na przedmiotach kierunkowych), uczelnie podnoszą świadomość przyszłych budowniczych relacji biznesowych. W procesie kształcenia oddziaływanie uczelni powinno być ukierunkowane na kilka grup odbiorców, do których można zaliczyć: potencjalnych nabywców wiedzy (uczniowie szkół średnich, maturzyści, studenci, studenci kończący studia i kontynuujący naukę np. na studiach podyplomowych, osoby pracujące, osoby lub organizacje decydujące o wyborze lub mające wpływ na wybór uczelni i kierunku kształcenia, tj.: absolwenci uczelni, osoby znaczące, które ukończyły uczelnię, rodzice przyszłych studentów), dodatkowo ośrodki opiniotwórcze oraz społeczeństwo.⁴ Pomocnym w określeniu adresatów kształ-

³ B. Rok, *Responsible Business: The Challenge for Management Education*, w: *Responsible Management Education*, red. W. Gasparski, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Uniwersytet Ł. Koźmińskiego, Warszawa 2008, s. 32–33.

⁴ B. Szymoniuk, M. Rzemieniak, A. Jachim, S. Skowron, *Promocja przedsiębiorstwa i produktu*, Wydawnictwo Uczelniane PL 1998, s. 16.

towania etycznych zachowań może być cykl życia studenta, który przedstawiono na rysunku 1.

Rys. 1. Cykl życia studenta w aspekcie kształcenia w obszarze CSR

Źródło: opracowanie własne za: A. Pausits, *Relationship Management*, Wissenschaftsmanagement 2006, No 4.

Grupa I – przyszli studenci pozostający w fazie przygotowania; składa się z dwóch podgrup. Pierwsza podgrupa docelowa to uczniowie klas maturalnych i przedmaturalnych. Druga podgrupa docelowa to pracownicy przedsiębiorstw. Pierwsza podgrupa to już nie „tabula rasa”, posiada bowiem podstawy etycznego zachowania wyniesione z domu, ukształtowane przez wychowanie i edukację szkolną. Informując tę grupę o działalności uczelni z obszaru CSR, pobudzi się jej zainteresowanie tematem i podkreśli jego wagę. Druga podgrupa potencjalnych studentów jest dodatkowo ukształtowana przez przedsiębiorstwa, w których pracuje. Podejmując edukację na uczelni zyskują oni większy wpływ na społeczeństwo i środowisko. Opisuując i promując zatem logistyczny kierunek studiów należy podkreślać tym odpowiedzialnym już ludziom, że ich wiedza zostanie poszerzona o rozwiązania CSR.

Grupa II – studenci pozostający w fazie przyjęcia i socjalizacji (II faza cyklu życia studenta). Faza II cyklu życia studenta rozpoczyna się z początkiem studiów i trwa kilka miesięcy. Jest to okres zbierania pierwszych doświadczeń, włączania studentów do programów, projektów i badań poświęconych CSR. Dużą rolę może odegrać tu samorząd studencki, który poprzez różne działania pomocowe reali-

zuje idee odpowiedzialności społecznej, agitując np. do wolontariatu na rzecz recyklingu. III faza cyklu życia studenta – faza ekspansji i dojrzałości obejmuje okres, kiedy rozwijają się najtrwalsze więzy między studentem i uczelnią; faza ta kończy się wraz ze złożeniem przez studenta egzaminu końcowego. Studenci w tej fazie dostosowali się już do wymagań, z łatwością realizują zadania, chętnie dodatkowo się doksztalają, trafnie identyfikują problemy w relacjach przedsiębiorstw i środowiskowe. Edukowanie tej grupy w obszarze CSR musi wyzwać potrzebę działania na rzecz otoczenia biznesu i środowiska. Należy włączać do programów edukacyjnych tematykę CSR i podpowiadać studentom, w jaki sposób mogą pracować w przedsiębiorstwach, działać na rzecz łańcuchów dostaw wykorzystując zdobywane wykształcenie/zawód. Potrzebne są też kursy odbywające się w Instytutach Psychologii i Socjologii, które przygotowują studentów do pełnego i odpowiedzialnego uczestnictwa w życiu sieciowych organizacji i do inicjowania działalności z obszaru CSR w przedsiębiorstwach, do których trafiają. Tematykę CSR szczególnie poleca się ujmować w wymienionych przedmiotach nauk o zarządzaniu i poruszać następujące tematy⁵:

- Podstawy zarządzania (wprowadzenie do koncepcji społecznej odpowiedzialności biznesu; rozwój koncepcji w Polsce i na świecie; etyczny wymiar funkcjonowania organizacji i procesów zarządzania; wskazanie na istnienie koncepcji oraz praktyki społecznej odpowiedzialności biznesu).
- Zarządzanie zasobami ludzkimi (wolontariat pracowniczy jako narzędzie wspierania rozwoju pracowników; zarządzanie talentami; zarządzanie przez wartości; zarządzanie różnorodnością).
- Marketing (marketing społeczny; marketing zaangażowany społecznie; sponsoring).
- Zarządzanie strategiczne (koncepcja zrównoważonego rozwoju i wpływ wyzwania zrównoważonego rozwoju na organizację; strategia społecznej odpowiedzialności biznesu; zakres tematyczny i obszary działań CSR).
- Zarządzanie zaopatrzeniem; zarządzanie produkcją; zarządzanie dystrybucją (ograniczanie zużycia dóbr).
- Logistyka (wpływ działalności logistycznej organizacji na środowisko naturalne).

⁵ Zob.: <http://odpowiedzialnybiznes.pl/public/files/Jak%20uczyc%20o%20CSR.pdf>.

- Zarządzanie łańcuchem dostaw (normy, standardy i inicjatywy dotyczące społecznej odpowiedzialności biznesu; dialog i zarządzanie relacjami z interesariuszami; edukacja konsumentów; transparentność; komunikowanie ogniom łańcucha na temat CSR; raportowanie danych pozafinansowych; odpowiedzialny łańcuch dostaw).
- Ekonomia transportu (ekonomika transportu na tle nauki o ochronie środowiska).
- Etyka zawodowa (czynniki wpływające na poziom etyczny firmy; narzędzia podnoszenia poziomu etycznego firmy; kodeksy etyki zawodowej).
- Ekologistyka (gospodarka odpadami; tworzenia systemów recyklingu; ekobilanse; zintegrowana polityka produktowa; ekoprojektowanie, w tym opakowań).
- Normalizacja i zarządzanie jakością w logistyce przedsiębiorstw (normalizacja i normy w zarządzaniu procesami logistycznymi; system zarządzania jakością według norm serii ISO 9000; systemy zarządzania środowiskowego, zarządzania bezpieczeństwem i higieną pracy: normy ISO serii 14000; normy PN-N/OHSAS serii 18000; normy ISO serii 28000).

Wiedzę, umiejętności i kompetencje określone w Krajowych Ramach Kwalifikacyjnych⁶, zawierające aspekt CSR, które uczelnia (kształcąca specjalistów w dziedzinie zarządzania) powinna wyegzekwować od absolwentów I stopnia kierunku Logistyka, przedstawiono w tabeli 1. Kolejne kolumny tabeli dotyczą przedmiotów, na których mnożna oczekiwać, że prowadzący będą poruszali tematykę CSR.

---

⁶ <http://www.nauka.gov.pl/krajowe-ramy-kwalifikacji-dla-szkolnictwa-wyzszego>.

Tabela 1

Efekty kształcenia dla I stopnia kierunku Logistyka

Symbol efektu kształcenia	Efekt kształcenia	Przedmioty								
		Normalizacja i zarządzanie jakością w logistyce przedsiębiorstw	Etyka zawodowa	Ekologistyka	Logistyka zaopatrzenia	Logistyka produkcji	Logistyka dystrybucji	Podstawy zarządzania	Marketing	Ekonomika transportu
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Wiedza		Procent uczelni poruszających tematykę CSR* i jednocześnie egzekwujących wiedzę, umiejętności, kompetencje**								
L_W02	Ma podstawową wiedzę dotyczącą zarządzania, w tym zarządzania jakością i prowadzenia działalności gospodarczej.	96	19	19	96	77	92	96	96	19
Umiejętności										
L_U03	Diagnostuje i rozwiązuje problemy związane z funkcjonowaniem systemów logistycznych	46	38	27	96	100	96	4	4	76
L_U04	Potrafi diagnozować i rozwiązywać problemy związane z konfiguracją i koordynacją łańcucha dostaw	92	31	27	100	56	100	31	31	96
L_U19	Posiada umiejętność motywowania i zarządzania potencjałem społecznym	0	92	19	76	15	73	92	19	0
L_U20	Posiada umiejętność samodzielnego poszukiwania sposobów rozwiązywania problemów zarządzania	62	31	27	65	92	65	92	19	31
Kompetencje										
L_K05	Dostrzega patologie w organizacji i potrafi im przeciwdziałać	100	100	46	12	12	12	27	24	0
L_K07	Wykazuje świadomość własnej odpowiedzialności za udział w decyzjach lub w samodzielnym podejmowaniu decyzji	92	56	92	92	62	56	46	19	92

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
L_K08	Ma świadomość roli społecznej absolwenta uczelni technicznej, a zwłaszcza rozumie potrzebę formułowania i przekazywania społeczeństwu – m.in. poprzez środki masowego przekazu – informacji i opinii dotyczących osiągnięć techniki i innych aspektów działalności inżyniera; podejmuje starania, aby przekazać takie informacje i opinie w sposób powszechnie zrozumiały.	100	100	92	31	0	31	27	100	12

* Karty wymienionych w tabeli przedmiotów poddano analizie. Programy kształcenia oceniono subiektywnie (tzn. nie trzymając się zasady, że potwierdzeniem poruszania tematyki CSR musi być wyraźnie nazwany temat mający w tytule „CSR”). Przedmiotem badań były sylabusy przedmiotów pochodzących z 26 uczelni wybranych z operatu zaproponowanego na stronie : http://www.uczelnie.pl/kierunki-studiow/info_logistyka,7330.html.

** Poprzez umieszczenie w sylabusach wymienionych symboli efektów kształcenia. Wybrane efekty tylko pośrednio oceniają wiedzę, umiejętności z obszaru CSR. Należy stwierdzić, że brakuje efektów jednoznacznie oceniających wiedzę i umiejętności studentów z tego obszaru.

Źródło: opracowanie własne.

Faza IV cyklu życia studenta rozpoczyna się wraz ze złożeniem egzaminu końcowego, trwa zwykle przez kolejny rok i może przybierać formę zaangażowania się w działalność stowarzyszenia absolwentów na rzecz CSR lub podjęcia kolejnych studiów o tej tematyce. Warto dla absolwentów przygotować ofertę tanich indywidualnych konsultacji. Zderzają się oni bowiem z twardą grą rynkową, w której nie ma jeszcze prawdopodobnie miejsca na CSR. Młodzi i ambitni idealisci, w nowej rzeczywistości, bez wsparcia swoich uczelnianych promotorów mogą zniechęcić się do wdrażania CSR.

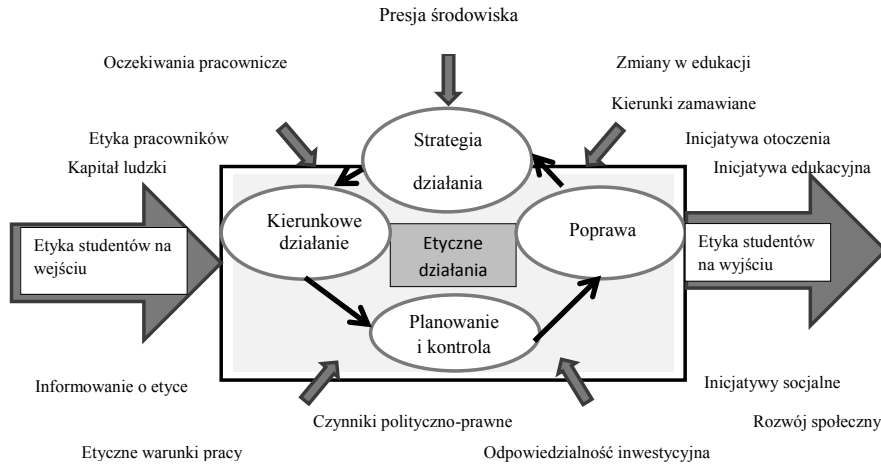
Faza V rozpoczyna się rok po ukończeniu studiów. Absolwenci mogą mieć wkład w świadczenie usług przez uczelnię. Świadczenia te mogą mieć formę naukową (absolwenci mogą uczestniczyć w pracach zespołów badawczych jako pracownicy przedsiębiorstw nabywających usługi od uczelni). Organizowanie szkoleń, konferencji branżowych poświęconych aspektom CSR, to podstawowe działania uczelni kierowane do tej grupy. Opisywanie przykładów dobrych praktyk, szkolenia z etyki postępowania, walki z korupcją, publikowanie przykładów tej walki, szkolenia z postępowania w sytuacji konfliktu interesów, podnoszenie

świadomości pracowników w zakresie uczciwej konkurencji i regulacji prawnych dotyczących zmów cenowych, przetargowych, stosowania cen dumpingowych, podnoszenie świadomości odpowiedzialności za społeczności współpracujących organizacji lokalnych i środowisko, to „gorące” tematy edukowania logistyków „zakupowców”, „zaopatrzeniowców” i osoby zajmujące się zbytem. Aspekt ochrony środowiska (oszczędność paliwowo-energetyczna, prośrodowiskowe modelowanie potoków, recykling, gospodarka opakowaniowa) zainteresują zapewne „transportowców” i menadżerów magazynów. Oprócz byłych studentów, a może za ich pośrednictwem, należy zapraszać na podobne szkolenia również logistyków. To oni stymulować będą procesy podnoszenia świadomości pozostałych pracowników odnośnie do społecznego kontekstu, w jakim operuje biznes i przedstawiać korzyści, jakie może uzyskać firma z odpowiedzialnego uczestniczenia w łańcuchach dostaw i wprowadzania zasad CSR. Menadżerów MŚP (nie zawsze koncentrujących się na CSR) dopingować do uczestnictwa w szkoleniach może promowanie ich jako pomocne w obniżaniu kosztów. Podczas recesji zarządzający widzą w CSR okazję do obniżenia kosztów⁷. Wdrażanie CSR do operacyjnego zarządzania uczelnią jest działaniem ciągłym, co przedstawiono na rysunku 2.

Ważną grupą interesariuszy są przedsiębiorcy. Uczelnie często biorą pod uwagę ich zapotrzebowanie na kadry powołując nowe kierunki studiów, kierują studentów na praktyki, absolwentów do pracy, realizują wspólnie projekty badawczo-wdrożeniowe. Procedury postępowania w realizacji wyżej wymienionych czynności, uwzględniające aspekty CSR, stają się koniecznością. Oddziaływanie na tę grupę może być przyczynkiem do budowania silnego kapitału społecznego w regionie, w którym działa uczelnia. Rozpowszechniając standardy CSR wśród pracodawców, uczelnia przyczynia się do ograniczania niepewności, będącej poważną przeszkodą w podejmowaniu działalności gospodarczej i współpracy między ludźmi i organizacjami. Pomoc uczelni w: budowaniu zaufania społecznego, kształtowaniu norm (w tym CSR) i powiązań, proinnowacyjnego nastawienia jednostek i przedsiębiorstw, ma uzasadnienie głównie w ujęciu regionalnym. Bliskość geograficzna sprzyja współpracy, rozumieniu i przezwyciężaniu lokalnych problemów gospodarczych, społecznych i środowiskowych. Okolicznościowe spotkania, konferencje i fora dyskusyjne, nieformalne kontakty naukowców, przedsiębiorców i regionalnej społeczności są istotnym elementem popularyzowania.

⁷ P. Collins, *CSR and Ethical Issues in Operations Management*, w: *Organizational Immunity to Corruption Buildig Theoretical and Research Foundations*, red. A. Stachowicz-Stanusch, PAN, Katowice 2009, s. 234.

Rys. 2. Wdrażanie CSR do operacyjnego zarządzania uczelnią

Źródło: opracowanie własne za: M. Titsu, *Adapted from Slack 2007 Courtesy, w: Organizational Immunity to Corruption Building Theoretical and Research Foundations*, red. A. Stachowicz-Stanusch, PAN, Katowice 2009, s. 254.

Wsparcie w zrozumieniu i wdrażaniu CSR może przybrać postać owocnych dyskusji z przedsiębiorcami (głównie sektora MŚP) w salach audytoryjnych polskich uczelni, może też być oparte o dynamiczny informatyczny system współpracy wielu organizacji (uczelni, instytucji publicznych i przedsiębiorstw) pracujących na rzecz społeczeństwa i środowiska regionu.

Prowadzenie i publikowanie badań dotyczących metod zrównoważonego zarządzania przedsiębiorstwem, dostawcami, odbiorcami

Uczelnie wyższe uczestniczą w walce o granty i kontrakty konsultacyjne na badania, które kształtują świadomość konsumentów (uświadamiając, że produkt wytworzony zgodnie z koncepcją zrównoważonego rozwoju kosztuje więcej i przekonują, że warto dla dobra społecznego czy środowiska zań zapłacić). Badania takie są konieczne, potrzebna jest bowiem permanentna edukacja rynku i pokazanie pozytywnych, praktycznych aspektów wdrażania CSR w zarządzaniu firmami i dostawcami. Dla przykładu, badania Polskiej Zielonej Sieci prowadzone przez jedną z uczelni pokazały, że 50% respondentów dokonujących zakupów odzieży, elektroniki, zabawek i żywności jest w stanie zapłacić więcej

za towar etycznie wytworzony, czyta etykiety, sprawdza na stronach internetowych kodeksy postępowania producentów ulubionych marek. Te przeprowadzone i opublikowane badania zdopingowały innych do etycznych zachowań. Istotą informowania o wynikach badań jest ukazanie pozytywnych aspektów CSR. W celu wsparcia uczelni we wdrażaniu i promowaniu CSR funkcjonuje *The Global Ethics Observatory (GEObs)*⁸, który jest systemem bazodanowym rozwijanym i prowadzonym przez UNESCO dla dostarczania informacji na temat etyki w nauce i technologii. Inicjatywa powstała w grudniu 2005 roku. System składa się z 5 niezależnych baz danych⁹:

- bazy ekspertów z dziedziny etyki,
- bazy kluczowych instytucji aktywnych w obszarze etyki,
- bazy etycznych programów szkoleniowych,
- bazy przepisów prawnych i wytycznych powiązanych z kwestiami etycznymi,
- bazy kodeksów postępowania.

Współpraca uczelni i przedsiębiorstw przy tworzeniu nowych rozwiązań i wprowadzaniu standardów CSR

Polskie uczelnie, tworząc swoje strategie funkcjonowania, biorą pod uwagę identyfikowane potrzeby interesariuszy i zaczynają uwzględniać zasady społecznej odpowiedzialności. Czerpią z wzorców i wypracowanych na światowych uczelniach rozwiązań, ale również z wytycznych w standardach: CSR Europe w strategii „Enterprise 2020”, Zasady ONZ Global Compact, ISO 26000, Quality Management System ISO 9000, Environmental Management System ISO 14000, Social Accountability SA 8000, ICS, WCA oraz z wytycznych branżowych: Electronic Industry Citizenship, Fair Trade WRAP. Uczelnie skupiają uwagę na tych, do których zachęca Komisja Europejska: Wytycznych OECD dla Przedsiębiorstw Wielonarodowych, Norm ISO 26000, Zasad inicjatywy ONZ Global Compact. Uczelnie mają już swoje doświadczenia we wdrażaniu standardów CSR, chętnie więc dzielą się nimi i wspomagają przedsiębiorców włączając się na przykład w monitorowanie standardów produkcji i publicz-

⁸ European Science Foundation 2008, *Stewards of Integrity*, s. 7.

⁹ A. Sworowska, *Kodeksy etyczne uczelni wyższych*, w.: *Główne wartości uczelni wyższych w kontekście różnych kultur narodowych. Koncepcja badań i wyniki badań sondażowych*, red. A. Stachowicz-Stanusch, Wydawnictwo Politechniki Śląskiej, Gliwice 2009, s. 109–124.

niając informacje na temat zaobserwowanych nieprawidłowości, wywierają presję na sektor prywatny w kierunku podnoszenia standardów społecznych i środowiskowych, współpracują przy tworzeniu nowych rozwiązań i wprowadzaniu standardów, edukują konsumentów. W swoich badaniach zauważyły, że największym wyzwaniem w kontaktach biznesowych jest kodeks (opracowanie i komunikowanie kryteriów współpracy, wymogów ekonomicznych, społecznych, środowiskowych, kryteriów przetargowych, zapisów w umowach, systemów zachęt, standardów CSR i norm jakości oraz środowiskowych, opracowanie i komunikowanie procedur współpracy, np. w prowadzeniu audytów u współpracujących przedsiębiorców, wykrywania nieprawidłowości, raportowania naruszeń i nieetycznych zachowań)¹⁰.

Wśród aspektów społecznych, które uczelnia może monitorować badając przedsiębiorstwa, wyróżnia się:

- przestrzeganie prawa pracy i praw człowieka,
- godziwe wynagradzanie pracowników,
- przestrzeganie ustalonych godzin pracy,
- bezpieczeństwo w miejscu pracy,
- sposoby oddziaływania na lokalną społeczność i sposoby minimalizacji negatywnego wpływu.

W ramach badań całych łańcuchów dostaw mierzyć można:

- ilość wydzielanych gazów cieplarnianych przy produkcji,
- efektywność energetyczną produktu/materiału,
- rodzaj wykorzystywanych źródeł energii w produkcji i przez produkt,
- możliwości ponownego przetworzenia materiałów składających się na produkt,
- recykling,
- biodegradowalność.

Podsumowanie

Rosnący nadzór ze strony szeroko rozumianych interesariuszy, zmiany w środowisku społecznym i biznesowym zachodzące na początku dwudziestego pierwszego wieku, stawiają w centrum uwagi społeczną odpowiedzialność.

---

¹⁰ Standardy CSR i normy jakości oraz środowiskowe wypracowane przez np. BSCI, zob.: <http://www.standardyetyczne.pl/bsci.html> (dostęp: 15.09.2012).

W związku z powyższym pojawiła się potrzeba kształcenia logistyków w obszarze CSR¹¹. Dzisiaj uczelnie angażują się w działania społecznie odpowiedzialne na swój własny sposób, w zależności od swoich kompetencji, zasobów, kultury organizacyjnej bądź identyfikowanych potrzeb interesariuszy. Pokazano, że jeszcze nie wszystkie uczelnie kształcące w dziedzinie zarządzania na kierunku Logistyka (I stopień) wplatają treści CSR do programów kształcenia. Menedżer logistyki musi posiadać wiedzę, umiejętności i kompetencje podnoszące społeczną odpowiedzialność przedsiębiorstwa i łańcucha dostaw, dla którego pracuje. Nauczanie o społecznej odpowiedzialności biznesu należy zatem bardziej eksponować w programach kształcenia, egzekwować wiedzę, oceniać kompetencje i umiejętności studentów logistyki.

Bibliografia

- Collins P., *CSR and Ethical Issues in Operations Management*, w: *Organizational Immunity to Corruption Building Theoretical and Research Foundations*, red. A. Stachowicz-Stanusch, PAN, Katowice 2009.
- Rok B., *Responsible Business: The Challenge for Management Education*, w: *Responsible Management Education*, red. W. Gasparski, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Uniwersytet Ł. Koźmińskiego, Warszawa 2008.
- Sworowska A., *Kodeksy etyczne uczelni wyższych*, w: *Główne wartości uczelni wyższych w kontekście różnych kultur narodowych. Koncepcja badań i wyniki badań sondażowych*, red. A. Stachowicz-Stanusch, Wydawnictwo Politechniki Śląskiej, Gliwice 2009.
- Szymoniuk B., Rzemieniak M., Jachim A., Skowron S., *Promocja przedsiębiorstwa i produktu*, Wydawnictwo Uczelniane PL 1998.
- European Science Foundation 2008, *Stewards of Integrity*.
- European Commission 2001, *Promoting a European Framework for Corporate Social Responsibility Green Paper*, http://ec.europa.eu/employmentsocial/publications/2001/ke3701590_en.pdf.
- World Business Council for Sustainable Development, *Corporate Social Responsibility: Making Good Business Sense*, Genewa 2000.
- <http://odpowiedzialnybiznes.pl/public/files/Jak%20uczyc%20o%20CSR.pdf>.
- <http://www.standardyetyczne.pl/bsci.html>.

---

¹¹ B. Rok, *Responsible Business...*

THE ROLE OF UNIVERSITIES IN EDUCATING RESPONSIBLE LOGISTICS SPECIALISTS

Summary

The condition for the development of companies TSL is their good cooperation with educational institutions. The role of the university is to develop a responsible approach to business environment. The purpose of this article is to trace the trends and opportunities that the university has in terms to contribute to sustainable logistics meta-systems. The main directions are: to educate about the sustainable business development, to maintain and publicise of researches regarding the sustainable management practices of logistics companies, cities and regions; to cooperate during the creation of new solutions, to define an integrated approach and implementation of CSR standards. The experience in developing logistics students' social responsibility regarding CSR is not rich as so far large global enterprises were initiated implementation of CSR based on various standards and norms. The implementation of CSR in small businesses TSL, which is developing by graduated from/of Polish universities reflect on their education.

The aim of this article is to research and analyse educational university programs and their effectiveness based on National Qualification Norms; which are framework to knowledge, skills and competency of graduates from Polish Higher Education. This research focused on Logistics graduated specialised in management on Bachelors level. The research highlighted the importance of corporate social responsibility of business in teaching logistics students, as part of their educational process, as well as developing knowledge and skills of managers to be and existing managers of clustering logistics companies about the type of corporate social responsibility of business and enforce this knowledge and skills.

Keywords: CSR, logistics, higher education